

Cumhuriyet'le Birlikte Türk Avcılığının Gelişimi

Erkan Kayaöz*

Dünyada kıtasal özellik gösteren, bir çok türün anavatanı ve özellikle geçmişteki jeolojik ve iklimsel değişikliklerden etkilenen canlılara barınak olan Anadolu coğrafyası, dünyadaki herhangi bir kara parçasından çok daha fazla biyolojik öneme sahiptir.

Ancak yüzyıllardır Anadolu topraklarına yayılan çeşitli uygarlıkların insanları, doğadan ve yaban hayvanlarından sürekli yararlanmışlar, yangınlar, savaşlar ve yeni yerleşmelerinde etkisiyle, pek çok yaban hayvanı türünün azalması veya yok olmasına yol açmışlardır. Av ve yaban hayvanlarının azalmasını sadece aşırı avlanmaya bağlamamak gerekmektedir. Çünkü, av hayvanlarımızın azalmasında, olumsuz çevresel faktörlerinde büyük bir payı vardır.

Cumhuriyet öncesi, sadece faydalanmaya dayanan avcılık faaliyetleri, 1937 yılında çıkarılan 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile belirli kurallara bağlanmaya çalışılmıştır.

Bu tarihten sonrada avcılığın tam anlamıyla kurallara uygun olarak yapıldığını söylemek abartılı olur. Fakat, av ve yaban hayvanlarına yönelik koruma, üretim, işletme ve yararlanma gibi planlı avcılık çalışmalarına başlanmıştır.

Tarihsel süreç içinde avcılık konusu ve av hayvanlarının varlığı, ülkenin gelir kaynakları olarak görülüp değerlendirilmediği bilinen bir gerçektir. Fakat, Cumhuriyet'le birlikte avlanma düzeni arayışları ortaya çıkmış ve 1937 yılından itibaren, Türk avcılığı çağdaş bir gelişme sürecine doğru yol almıştır.

Cumhuriyetle Birlikte Avlanma Düzeni Arayışları ve Yasal Düzenlemeler

3167 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu:

Cumhuriyetle birlikte çağdaş bir avcılığın oluşturulması için, 05.05.1937 yılında kabul edilen ve avcı derneklerinin, Kanunun 16. maddesi gereğince kurulan Merkez Av Komisyonuna katılımı sağlanarak, hazırlandığı yıla göre son derece katılımcı olan, 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu çıkarılmıştır. Kanun hükmünce, her yıl toplanan Merkez Av Komisyonu, her yılın av mevsimi için, avcılığa ilişkin bütün yurtda geçerli kararlar almıştır.

* Erkan Kayaöz, Orman Yüksek Mühendisi, İstanbul Avcılık Federasyonu (İSAF) Kurucu Üyesi, İstanbul.

Merkez Av Komisyonu kararları doğrultusunda, avlanmanın sürekli ya da bir yıllığına kapalı tutulduğu alanlar söz konusu olduğu gibi, yürürlüğe giren kimi uluslararası sözleşmeler ya da yasalar uyarınca korunması gereken hayvan türleri belirlenerek koruma altına alınması sağlanmıştır. Bunların yanı sıra, belli sürelerde avına izin verilen türlerin avlanma sürelerini, avlanma sırasında yasaklanan yöntemleri ve konuya ilişkin öteki ilkeleri de saptamıştır.

6831 sayılı Orman Kanunu:

1956 yılında çıkarılan 6831 sayılı Orman Kanununun 14/D (Ek: 3493-3.11.1988) maddesi ormanların göl ve derelerinde dinamit atmak ve ağ salmak suretiyle avlanmak yasaklanmıştır. Aynı kanunun 80. maddesi ile de orman memurları; av tezkeresi olmayanları ve orman idaresinden izin almadan 14/D maddeye aykırı hareket edenleri mene ve bunların avlarını ve vasıtalarını zaptetmeye yetkili kılınmıştır.

Kuruluş ve Mevzuat Düzenlemeleri:

25.3.1957 günlü Bakanlık oluru ile yürürlüğe giren Ormanların Korunmasında Muhtar ve İhtiyar Kurullarının Görevlerine Ait Talimatname çıkarılmıştır. Talimatnamenin 19. maddesiyle, Av Kanunu hükümlerine göre, avlanması tamamen yasak olanların hilafına hareket edenler tespit edildiği takdirde, köy muhtar ve ihtiyar meclisi azaları ve köy bekçileri avlanmalarını mene, avlarını ve vasıtalarını zaptetmeye yetkili kılınmışlardır. 20. maddeye göre ise; belirtilen zamanlarda ve avlanmasına müsaade edilen hayvanların izinsiz avlanması hâlinde, durumdan haberdar olan köy muhtar ve ihtiyar meclisi azaları, bu gibiler hakkında zabıt tutmakla, avlarını ve vasıtalarını zapt ile keyfiyeti en yakın orman memurlarına intikal ettirmekle vazifelendirilmişlerdir.

1966 Yılında Türkiye’de ilk defa (ikincisi 1979 yılında) Türkiye Kara Avcılığı Danışma Toplantısı düzenlenerek, söz konusu sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınmıştır.

23.06.1973 gün ve 14573 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan, Avcılık ve Balıkçılık İşleri Yönetmeliği ile yaban hayatı envanteri, avlanma planı ve yaban hayvanı üretilmesi esasları düzenlenmiştir.

1976 Yılında Orman Bakanlığı bünyesinde Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü (MPG) kurulmuş, 1980 yılında Orman Bakanlığı ve ardından bu genel müdürlük kapatılmış, 1991 yılında Orman Bakanlığı ile beraber Genel Müdürlük tekrar kurulmuş, av ve yaban hayatı faaliyetleri deneyimli kadrolarca yürütülmüştür.

Koruma-Üretim ve Geliştirme Sahalarının Tesisi:

1976 yılı öncesi ile 1980-1991 arasında Orman Genel Müdürlüğünce, bu tarihten sonra MPG’ce yürütülen av ve yaban hayatı faaliyetleri olarak; toplam alanı 1 851 317 hektarı bulan, 123 adet Yaban Hayatı Koruma Sahası ile 41 adet Yaban hayvanı Üretme İstasyonu tesis edilmiştir. Antalya Düzlerçamı’nda 1966 yılında koruma altına alınan alageyiklerin (Dama dama) sayısı 700’e ulaşmıştır. Konya Bozdağ’da 1966 yılında 25 dolayında yaşadığı tespit edilen yaban koyunları (*Ovis orientalis*) alınan etkin koruma önlemleri sayesinde yok olmaktan kurtarılarak sayıları 1400 dolayına ulaşmıştır. Geyiklerin (*Cervus elaphus*) korunması gayesi ile ilk olarak 1958 yılında Belgrad Ormanı Geyik Üretme İstasyonu kurulmuş ve daha sonra kurulan üretim istasyonları ile koruma ve üretim sahalarıyla birlikte geyiklerin toplam sayısı 5000 civarına ulaşmıştır.¹ Sayıca azalan bazı türler, tekniğine uygun olarak tesis edilmiş 41 adet üretim istasyonunda üretilmiş ve türlerin özelliklerine uygun yaşama ortamlarında doğaya salınarak, yerleştirme alanları oluşturulmuştur.²

4915 sayılı Yasaya dayalı olarak yaban hayvanı türlerini yaşadıkları habitatlarla birlikte korumak ve geliştirmek amacıyla 1 450 000 hektar toplam 88 adet Yaban hayatı Geliştirme Sahası kurulmuştur.³

1994 Yılında taraf olduğumuz Ramsar Sözleşmesi gereğince 159 300 hektar sulak alan koruma altına alınmıştır.

Av Turizmi:

Av turizminin, Türkiye’de gelişme sürecine girmesi çok yenidir. Yabancıların yurdumuzda avlanmaya başlamaları 1950’lere dayanırsa da, kayıtsız ve sınırsız avlanmayı, av turizmi olarak değerlendirmenin olanağı yoktur.

1960’ların ortalarında başlayan av turizmi etkinliğinin ilk olarak 1967’de Merkez Av Komisyonu’nun 31 sayılı kararı ile düzenlendiğini görüyoruz. 1971’de, 1618 sayılı Seyahat Acenteleri Birliği Yasası’nın yürürlüğe girmesiyle, yasaya bağlı olarak “Av Turizmi Yönetmeliği” hazırlanmış, bu doğrultuda yeni düzenlemelere gidilmiştir.

1976 yılına kadar denetim ve kontrolsüz olarak avlanan yabancı avcılarının avlanması, 1976-1977 av mevsiminde Merkez Av Komisyonu kararıyla yasaklanmıştır. 1977’de yabancı avcılarının yaban domuzu avlayabilmeleri için, ancak bir seyahat acentesi aracılığıyla yurdumuza gelebilmeleri, bir bedel ödeyerek avlanabilmeleri doğrultusunda düzenlemeler

¹ Sabit Tarhan, “Önemli Bazı Büyük Hayvanlarla İlgili Koruma ve Üretim Çalışmaları” (16-20 Eylül 1987 CIC “Türkiye ve Balkan Ülkelerinde Yaban Hayatı” konulu Uluslararası Sempozyuma sunulan tebliğ), *Av Doğa Silah Dünyası*, Ekim, 1987, s. 34-38.

² TC Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, *Türkiye’de Av ve Yaban Hayatı*, 1998.

³ TC Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, *Türkiye’de Av ve Yaban Hayatı*, 2005.

yapılmıştır. 1981 yılında yaban keçisi, 1983 yılında ayı, kurt ve çakal Orman Genel Müdürlüğüne av turizmine açılmıştır.

Orman Bakanlığı’ndan bu güne dek 250 dolayında seyahat acentesi av turizmi izin belgesi almış olmakla birlikte, bunların ancak 4-5 kadarının eylemli bir biçimde düzenli ve sürekli av turizmi organizasyonu yaptığı gözlenmektedir.

4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu:

Ülkemizde kara avcılığını düzenleyen temel yasa, 11.07.2004 yılında yürürlüğe giren 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunudur. 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile yurdumuzda av ve yaban hayatının korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilir avcılığın sağlanması ile avlanma düzeninin kurulması faaliyetleri, Çevre ve Orman Bakanlığı’na görev olarak verilmiştir.

Bu av yasası ile, “av ve yaban hayvanlarının doğal olarak yaşadıkları veya sonradan salındıkları” sahaları avlak olarak tanımlayarak, avlanma düzenine geçişin önünü açmıştır.

Avlaklar; özel avlak, devlet avlağı, genel avlak, örnek avlak olarak sınıflandırılmıştır. Örnek avlakların, populasyon envanteri ve avlanma planına göre kiraya verilmesine olanak sağlamıştır.

Mutlak korumaya dayanan Yaban Hayatı Koruma Sahalarından ayrı olarak, özel avlanma planı çerçevesinde avlanmanın mümkün olduğu Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları tanımlanarak, rezerv alanları oluşturma hedeflenmiştir.

Avcılık belgesi zorunluluğu getirilerek, “avcılık ve yaban hayatı ile ilgili eğitim almış ve sınavda başarılı olmuş” eğitimli avcı kitlesini oluşturma hedeflenmiştir.

Avlanma hakkı; “Avcılık belgesine sahip olan kişilerin avlanma izin ücreti ödeme koşulu ile elde ettiği hak” tanımı ile ‘yararlanan öder’ prensibini hayata geçirilmiştir.

Çıkarılan Kara Avcılığı Kanunu ve Yönetmeliklerine rağmen, yasa ile hüküm altına alınanlar tam olarak hayata geçirilemediğinden, çağdaş bir avcılık sistemi ve avlanma düzeni, oluşturulamamıştır.

Uluslararası Sözleşmeler:

1. Kuşların himayesine dair uluslar arası sözleşme (Paris Sözleşmesi); 17 Aralık 1966 gün ve 12480 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2. Avrupa’nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi (Bern Sözleşmesi); 20 Şubat 1984 gün ve 18318 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

3. Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslar arası Öneme Sahip Sulak Alanlar Hakkında Sözleşme (Ramsar Sözleşmesi); 17 Mayıs 1994 gün ve 21937 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

4. Nesli Tehlikede olan Yabani hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (Cites Sözleşmesi); 20 Haziran 1996 gün ve 22672 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

5. Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi; 27 Aralık 1996 gün ve 22860 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Türk Avcılığının Gelişimi için Avlanma Düzeninin Oluşturulmasının Önemi

Dünyanın gelişmiş ülkelerinde olduğu gibi çağdaş bir avcılık, çağdaş bir avlanma düzeninin oluşturulması ile mümkündür. Avlanma düzeninin temeli avlak sistemine dayanır. Ülkemizde avlak alanları kesin olarak belirlenmiş değildir. Yerleşim alanlarının dışında kalan yerler avlak kabul edilmektedir. Bu durum büyük bir kargaşaya meydan vermekte ve bir avlağa girecek tüfek sayısının çok üstünde avcının girmesiyle, yaşama alanındaki yaban hayvanların neredeyse tamamı yok edilmektedir. Bunun yanında av kazaları ve köylü ile problemler baş göstermektedir.

Yaban hayatının önemli bir unsuru olan avlaklar, tüketime dayalı rekreasyonel etkinliklerin yapıldığı alanlardır. Avlaklarda populasyonları koruyarak ve sürdürerek ürün elde edilmesi esastır. Bunun için önce sınırları belli bir alandaki hayvan sayısının tespit edilmesi gerekir. Bu sayının her yıl korunup korunmadığının saptanması, ancak avlaklarda periyodik olarak yapılacak populasyon envanteri ile mümkün olabilir. Bu nedenle av ve yaban hayvanlarının korunması ve geliştirilmesi sadece avlak sisteminin uygulanması ile gerçekleştirilebilir.

Her yaşama alanının bir hayvan taşıma kapasitesi vardır. Bir yaşama alanında bulunan yaban hayvanlarının aşırı bir şekilde çoğalması habitatı tahrip eder. Yeterli beslenemeyen hayvanlar patojen organizmaların faaliyeti sonucunda hastalanırlar. Ters olarak, bir yaşama alanında yaban hayvanlarının az olması, populasyonların varlığını tehlikeye sokar ve predatörlerin (yırtıcılar) artmasına yol açar. Yaban hayatı yaşam piramidini tehdit eden ve yaşam zincirini bozan bu gibi durumların ortaya çıkmaması için, regülatör görevi yapacak avcıların avlaklarda avlandırılması ile sağlıklı populasyonlar oluşturulur ve habitat korunur.

Avlalarda yapılacak kontrollü avcılığın sonucunda elde edilecek gelir, av kaynaklarının içinde yaşayan köylülerin gönençlerini artırarak, yeni yaşama alanlarının oluşturulmasına ve hayvan sayısının artırılmasına katkı sağlayacaktır.

Avcılığın uygulama sahası olan avlalarda populasyon envanterine dayalı avlanma planı yapılabildiğinden, avcılık için ideal hasat programları ortaya konabilir. Planlı ve programlı bir avcılık ancak avlak sistemi ile gerçekleştirilebilir.

Avlalarda vurulacak hayvan sayısı ile tüfek sayısı daha önceden tespit edildiğinden, populasyonun kontrolü düzenli bir şekilde sağlanarak, istenmeyen av kazalarının meydana gelmesi önlenmiş olacaktır.

Avlalarda yaban hayvanlarının yaşam isteklerine uygun silvikültürel müdahaleler uygulanacağından, yaban hayatı yaşama alanları geliştirilebilecektir.

Bütün dünyada uygulana gelen ve avlanma düzenini oluşturan avlak sisteminin, ülkemizde de gerçekleştirilmesi zorunlu görülmektedir. Artık yerleşim yerleri ve bazı koruma alanları dışında her yeri avlak saymadan vazgeçilmelidir. Avlanma eyleminin avlak işletmeciliğinin bir sonucu olduğunu ve uygulamanın buna göre yapılmasını esas alınarak, avlak sistemini bir an önce oluşturmamız kaçınılmaz görülmektedir.

Avcılık Etkinliğinin Yapıldığı Alanlar ve Av Hayvanı Miktarları

Yurdumuz gerek coğrafi konumu, gerekse iklimi ve topoğrafik yapısı itibariyle, çok çeşitli av ve yaban hayvanı türünün yaşamasına elverişli yaşama alanlarına (habitat) sahip bulunmaktadır. Bu yaşama alanları; çayır ve meralar ormanlar, tarım alanları ve sulak alanlardır. Bunların alanı yaklaşık 74 milyon hektarı bulmaktadır.

Tablo 1. Türkiye’deki yaban hayvanı yaşama alanları:

Habitat Tipi	Alanı (1000 ha.)	Ülke Alanına Oranı (%)
Tarım alanları	27.699	35.60
Ormanlar	20.200	25.90
Çayır ve meralar	25.014	32.20
Sulak alanlar	1.343	1.74
TOPLAM	74.256	95.55

Türkiye’de orman, tarım alanları, çayır ve meralar, sulak alanlardan meydana gelen, korunan alanlar ve yasak alanlar çıkarıldığında, 72 milyon hektar avlak bulunmaktadır.⁴

⁴ Tarhan, *agm.*

Tablo 2. Türkiye’de yaban hayvanlarının yoğunluğu ve biyotop özelliklerine göre barınabilecek hayvan sayısı projeksiyon olarak tabloda gösterilmiştir.⁵

Türler	Normal Yoğunluk (ha/adet)	Alan, ha (Milyon)	Habitat Türü (Biyotop)	Barınabilecek Hayvan Miktarı (Bin)	Bugün Bulunan (Bin)
Geyik	100/2	5	Yapraklı, karışık orman	100	5
Karaca	100/6	10	Yapraklı, karışık orman	600	13
Alageyik	100/2	2,5	Ege, Akdeniz ibreli orman	50	0,7
Y/ÇBD Keçisi	100/4	2,5	Yüksek orman, alpin zon	100	18
Yaban Koyunu	100/2	1	Stepler	2 0	2
Yaban Domuzu	100/3	50	Orman, fundalık,sazlık,mera	1500	600
Ayı	5000/1	25	Orman, yayla	5	2
Tavşan	100/10	50	Tarım ve açık araziler	5000	2000
Sülün	100/5	6	Kuzey Anadolu fundalıkları	300	5
Keklik-Çil	100/5	60	Tarım ve açık araziler	3000	2500
Su Kuşları	-	2	Sulak alanlar, göl, akarsu	5000	4000

Görüldüğü gibi ülkemiz yaban hayatı yaşama alanları itibariyle bir çok türün barınmasına uygundur. Fakat bu yaşama alanlarında yaşayan yaban hayvanları nitelik ve nicelik bakımından yeterli değildir. Yani bir başka deyişle yaşama alanlarında yaşayan yaban hayvanları, bu alanların taşıma kapasitelerinin oldukça altındadır. Bunun için yaşama alanlarının özgül kapasitesine bağlı kalınarak, yaşama ortamı-populasyon dengesinin sağlanması gerekmektedir.

Türk Avcılığın Sosyoekonomik Değeri

Türkiye’nin av potansiyelinin sosyoekonomik değeri ve bu kaynağın değerlendirilmesinde avlanma düzeninin kurulması büyük önem arz etmektedir. Av ve yaban hayatından planlı bir faydalanma ile avcı tüketim harcamaları, avcılığın kırsal kalkınmada yaratacağı gelir sonucu elde edilen finansmanın, yaban hayatının korunması ve geliştirilmesinde harcanması, sürdürülebilir bir yaban hayatı için olmazsa olmaz bir koşul olduğu yadsınmaz.

Yabanıl hayvanların doğrudan doğruya kullanımlarının yarattığı aktif kullanım değerlerinin yanında; varoluş, opsiyon ve miras değerlerini kapsayan pasif kullanım değerleri olduğu bilinmektedir. Doğada önemsiz görünen bir hayvanın evrimi bile binlerce yıl sürdüğü düşünülürse yabanıl hayvanlarının değerini saptamak kolay değildir. İşte; yaban hayvanlarının

⁵ E. Kayaöz, *Avlanma Planı, Avlak Yönetimi*, İstanbul 2004.

habitatlarındaki taşıma kapasitesine sadık kalarak, türlerin sürekliliği garanti altına alındıktan sonra, faydalanma planının yapılması ve bunun sonucu hasadın gerçekleştirilmesi, bu değerler manzumesi içinde mümkün görülmektedir.

Avcılığın sektörel harcamaları olarak; devlet kurumlarına ödenen avlanma bedeli, tüfek ruhsat harcı, avcı eğitimi, hükümet tabibi ve adli sicil harçlarının yanında; av tüfeği ve av mühimmatı, ulaşım, konfeksiyon, hizmet alımı, av köpeği ile bakım masrafları avcılık giderlerinin sektörel dağılımını oluşturmaktadır.

Sektörel olarak avcı başına yıllık ortalama harcama 2001 yılı itibariyle 600 milyon TL’dir (600 YTL). Türkiye’deki resmî kayıtlı avcı sayısının 2.1 milyon olduğu düşünülürse, toplam harcamanın 1260 trilyon TL (1.260 milyar YTL) olduğu ortaya çıkmaktadır.⁶ Bunun yanı sıra, av hayvanının et değerini de hesap edersek, büyük bir ekonomik kaynak yaratılabilir.

Tablo 3. Türkiye’de avlak sistemine geçilerek, yaşama alanlarında bulunan hayvan sayısı normal taşıma kapasitesine ulaştığı takdirde, avlanabilecek hayvan sayısı ve toplam et değerleri projeksiyon olarak tabloda gösterilmiştir.⁷

Türler	Bırınabilecek hayvan (adet)	Yıllık (%) artış oranı	Avlanabilecek hayvan (adet)	Ortalama ağırlık (kg)	Toplam ağırlık (ton)	Fiyat (Milyon TL/kg)	Toplam fiyat (Milyar TL)
Geyik	100 000	30	30 000	100	3000	10	30000
Alageyik	50 000	30	15 000	70	1050	10	10500
Karaca	600 000	50	300 000	20	6000	10	60000
Y/ÇBD keçisi	100 000	50	50 000	30	1500	10	15000
Yaban koyunu	30 000	20	6 000	30	180	10	1800
Yaban domuzu	1500 000	100	1500 000	30	4500	5	22500
Tavşan	5000 000	100	5000 000	2	10000	5	50000
Sülün	300 000	50	150 000	0,8	120	5	600
Keklik-Çil	3000 000	30	900 000	0,4	360	5	1800
Su kuşları	5000 000	50	2500 000	0.6	1500	5 7	500
TOPLAM					28210		199700

Türkiye’de avlak sistemine geçişle birlikte, yaban hayatı yaşama alanlarının geliştirilmesi ile yaban hayvanlarının üremelerini teşvik ve yerleştirme çalışmaları sonucunda, Tablo 3’deki sayıda hayvanın avlandırılması mümkündür. Buradan elde edilecek 28210 ton av eti karşılığı 199,7 Trilyon TL’lik (199,7 Milyon YTL) gelir ile avlak sisteminin geliştirilmesi, yaşama alanlarının rehabilitasyonu ve yeni yaşama alanları oluşturulmak

⁶ U. Geray, *Av ve Yaban Hayvanları Kaynaklarının Sürdürülebilir Yönetimi*, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, İstanbul 2001.

⁷ Kayaöz, *age*.

suretiyle hayvan sayısı artırılabilir. Bu şekilde büyük bir ekonomik sektör oluşturularak, kırsal kesimin sosyoekonomik kalkınması sağlanabilir.

Türk Avcılığının Gelişimi ile İlgili Öneriler

Av ve yaban hayatı potansiyelini korumak, geliştirmek ve akılcı bir kaynak yönetimi oluşturmak için, başta Çevre ve Orman Bakanlığı olmak üzere, akademisyenlerin, avcı sivil toplum kuruluşlarının, ilgili devlet kurumlarının ve uzmanların birliktelik sağlayarak, sorunların çözümüne yönelik çalışmaları başlatması, buradan elde edilecek sonuçları “Yaban Hayatı Master Planına” aktarılması ile uygulamaya geçirilmesi zorunlu görülmektedir.

Dünyada gelişmiş ülkelerin Yaban Hayatı İşletme Büroları, ekonomi, estetik ve birçok hobi olanakları sunmak üzere görev yapmaktadırlar. Bu büroların bir çok hedeflerinden birisi de, insanların toprakları yaban hayatı gereksinimleri ile kullanmalarının eşitliğinin sağlanmasıdır. Ayrıca sorumluluk alanındaki bölgelerde bir çok bilimsel çalışma ve araştırma programları ile desteklenerek, yaban hayatının geliştirilmesi ve hobi fırsatları için vatandaşların kullanımına sunulmaktadır.

Her yıl milyonlarca geyik, karaca avlanılan ülkelerde, popülasyonun yıllık olarak %3-5 civarında artmakta olduğunu, bunun bir hasat programı çerçevesinde düşünülmesi gerektiğini, çevreci dostlarımız artık bilmeli, kör inatlaşmadan kaçınmalıdırlar. Yaban hayatı popülasyonu habitatın taşıma kapasitesi sınır değerlerinin üstünde olması, beslenme rekabeti ve patojen organizmaların ortaya çıkması nedeniyle popülasyonun giderek yok olmasına neden olmaktadır. Bu nedenle gündeme gelen hasat programları ile sağlanan kaynaklar, yaban hayatının korunması ve geliştirilmesinde kullanılarak, sürdürülebilir yaban hayatı oluşturulmaktadır.

Bu bağlamda kaynağı kullanan avcılarının önemi artmaktadır. Dünyanın her tarafında yaban hayatından sağlanan kaynaklar avcılardan karşılanmaktadır. Avcılık felsefesini bilen ve kültürünü yaşatan avcılarının, av ve yaban hayatına her kesimden fazla sahip çıkacağı unutulmamalıdır. Tarihe baktığımızda ilk çevrecilerin gerçek avcılar olduğunu görürüz.

Türk avcısı, avladığı av hayvanının yaşama alanını korunmasını ister. Bu sayede av hayvanlarının ürediklerini bilir. Yaban hayatına ev sahipliği yapan ormanların, meraların, sulak alanların korunması için elinden geleni yapar. Orman yangınlarına neden olan anız yakılmasına karşı çıkar. Çünkü anız içinde yuvalanan bildircini kendisine av kaynağı olarak görür. Orman yangınlarının söndürülmesinde kendini en başta gelen yangın mükellefi olarak hisseder ve fedakârca söndürme çalışmalarına katılır. Çevresel atıklarla kirlenen av meralarına

bakarak kahrolur. Granül gübrelerin ve tarım ilaçlarının keklik-çil varlığını nasıl tehdit ettiğinin bilincindedir. Bunun için avcıların her şeyden önce çevreci oldukları bir gerçektir.

Bütün bunlardan anlaşılacağı üzere avcılığın dışlanamayacağı, insanın doğasında bulunan bir olgu olarak kabul edilmesi gerektiği, aynı zaman bir kültür olduğu, en son olarak ta ekonomik yarar sağladığı düşünülürse, avcılığın yadsınamaz bir gerçek olduğu anlaşılmaktadır. Çevresel değerlere bağlı sürdürülebilir bir av ve yaban hayatı için, kendisini korumacı hisseden her kesime büyük bir sorumluluk düşmektedir.

Ülkemizde av ve yaban hayatının korunması ile geliştirilmesini üstlenen kuruluşların başında gelen “Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü” iyi bir kaynak yönetimi ile bu görevini yerine getirebilir. Bunun için av kaynaklarından yararlanan avcıların ödemek zorunda oldukları avlanma bedelleri önemli bir finans kaynağı olarak görülmektedir. Avcılık etiği açısından doğru olan ‘yararlanan öder’ prensibine göre alınan bu bedellerin yine yaban hayatına dönmesi ancak örgütlü avcılık kuruluşlarının işbirliği ile sağlanabilir. Şimdiye kadar avcılardan toplanan avlanma bedellerinin, yaban hayvanlarının sayısının ciddi bir şekilde artırdığını söyleyemeyiz. Halbuki avcı, her şeyden önce merada av hayvanı görmek ister. Bunu görürse de katkısı giderek artar.

Av ve yaban hayatını korumak ve geliştirmek kamu yararı meydana getirmek anlamına geldiğine göre, örgütlü avcı kuruluşlarına bu görevler verilerek kamu yararına çalışan örgütler durumuna getirilebilir. Bu bağlamda verilecek görevler; yaban hayatı envanteri ve av planlaması, av hayvanı yerleştirmesi, her türlü koruma faaliyetleri sayılabilir. Bakanlıkça düzenlenecek çerçeve tüzükle plana bağlanan örgütlü avcı kuruluşlarının, katılım ve sorumluluk alması mümkündür ve gereklidir. Av ve yaban hayatının geniş bir coğrafyada yayılması yaygın bir kamu yararı oluşturmaktadır. Bu sayede kamu yararı oluşturmada plana bağlılık ve yaygın yarar ilkeleri yerine getirilmiş olunmaktadır.

Av ve yaban hayatı yönetiminin ülke ölçeğinde bir yönetim ağı olduğu, bu ağda yer alacak avcı kuruluşlarının bütünleşmesi, yani federasyon ve konfederasyon şeklinde örgütlenmesiyle, kamu yararı üretmede yaygınlığın sağlanmasına neden olunacaktır.⁸ Avcı

⁸ Avcılık Federasyonunun amacı: Sürdürülebilir avcılığı sağlamak amacı ile doğada serbest yaşayan av ve yaban hayvanlarının ve yaşam ortallerinin tüm ülke düzeyinde korunması geliştirilmesi ve çoğaltılması ile popülasyonun optimal taşıma kapasitesine ulaştırılması ilkesine bağlı avlanma düzeninin kurulması için her türlü faaliyette bulunmak, tüm vatandaşların ve ülke ekonomisinin bundan doğrudan doğruya yararlanması amacıyla ile kamu yararına yönelik eğitim faaliyetlerinde bulunmak, bu yönde faaliyet gösteren bakanlıklar, resmî ve özel kuruluşlar, avcılık ve yaban hayatı ile ilgili yurt içindeki ve yurt dışındaki üniversiteler, kurum, dernek ve kuruluşlarla bölgesel, ulusal ve uluslar arası işbirliği yapmak, yurt içindeki kurum, dernek ve kuruluşlar arasında aynı amaç ve ilke doğrultusunda işbirliği amaçlı birlik oluşturmak, bunun için yasal olarak avcılık ve yaban hayatı işlerine bakan Çevre ve Orman Bakanlığı ve ilgili Bakanlıkların çalışma bölgelerinin

kuruluşlarının av ve yaban hayatı yönetimiyle işbirliği, kamu yararına çalışan kuruluşlara dönüştürülmesiyle sağlanabilecektir. Bunun için avcı kuruluşlarının ülke çapında yaygın bir şekilde örgütlenmesi her şeyden önemli görülmektedir.

Ülkemizdeki avcı kuruluşlarının örgütlenmesiyle CIC, FACE gibi uluslararası kuruluşlarla da ilişkiye geçilerek, dünya ölçeğinde bir ekleme ile oluşturulacak sivil toplum ivmesinin, yaban hayatı yönetiminde söz sahibi olması kaçınılmaz görülmektedir. Bu sayede avcı kuruluşları kaynak yönetiminde koruma ve kullanma dengesi gözetilerek hazırlanacak önemli projelerin içinde yer alarak, yaban hayatı yönetiminin itici gücü olacaktır.

Kara Avcılığı Yasasının 3. maddesinde belirtilen, “dokuz coğrafi bölge esas alınarak belirlenecek avcı kuruluşları” seçilen üyeler ile Merkez Av Komisyonunun kurulması ve yıllık avlanmayla ilgili düzenlemelerin yapılması, ülkemizde avcı katkısının hüküm altına alındığını göstermektedir.

Avcılığın insanlığın ortaya çıkışı ile başlayan çok eski ve köklü bir geçmişi olduğu, çağımızda ise sosyal bir etkinlik olarak değerlendirildiği ve avcılık uğraşının insanın sosyal hayatında önemli bir değer olduğu gerçeği göz önüne alınarak, avcılarının sosyal hayatta vazgeçilmez bir öneme sahip olduklarının bilincinde olunması gerekmektedir. Toplumun en hassas kesimlerinden birini oluşturan avcılarının, sosyolojik anlamdaki ağırlıklarıyla orantılı olarak, yaban hayatı yönetime katılma sorumluluğunu da üstlenmeye hazır oldukları bilinmelidir.

Bu bağlamda Kara Avcılığı Kanununda yapılması düşünülen değişikliklerin, mevcut Yönetmeliklerin bu Kanunun ruhuna uygun bir şekilde örgütlü avcı sivil toplum kuruluşlarına pozitif bir ayrımcılık yapılarak yeniden düzenlenmesinin, av üretme ve yerleştirme ile avlak sisteminin oluşturulmasının, yaban hayatı populasyon envanteri ve avlanma planlarının yapılması ile av turizmi gibi faaliyetlerin avcı kuruluşlarının katılımıyla gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir.

Kaynaklar

Ayanoğlu, S., *Av Hukuku*, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, İstanbul 2001.

ve köy tüzel kişiliklerinin bulunduğu il ve ilçeler nezdinde Federasyona yeni dernek üyeleri kazandırmak, bunları ve mevcut avcılık derneklerini işbirliği amaçlı olarak bir araya toplamak, avlaklar kurmak, federasyonun amaçlarının toplum yararına gerçekleştirilmesi için gerekli tüm teşvik, tertip, tanıtım ve konfederasyon oluşumu için gerekli tedbirleri almaktır. Fikri Kurtuluş, İstanbul Avcılık Federasyonu (İSAF) Başkanı.

Geray, U., *Av ve Yaban Hayvanları Kaynaklarının Sürdürülebilir Yönetimi*, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, İstanbul 2001.

Kayaöz, E., *Avlanma Planı, Avlak Yönetimi*, İstanbul 2004.

Oğurlu, İdris, “Av ve Yaban Hayatında Katılımcı Model Arayışları”, *Workshop / Av ve Yaban Hayatı Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Eğitim*, 23-25 Mart 1999, İzmir.

Oğurlu, İ., *Ormancılıkta Yaban Hayatı*, 1990.

Tarhan, Sabit, “Önemli Bazı Büyük Hayvanlarla İlgili Koruma ve Üretme Çalışmaları” (16-20 Eylül 1987 CIC “Türkiye ve Balkan Ülkelerinde Yaban Hayatı” konulu Uluslararası Sempozyuma sunulan tebliğ), *Av Doğa Silah Dünyası*, Ekim, 1987, s. 34-38.

TC Orman Bakanlığı, *Cumhuriyetin 75. Yılında Ormancılığımız*, Ankara 1998.

TC Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, *Türkiye’de Av ve Yaban Hayatı*, Ankara 1986.

TC Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, *Türkiye’de Av ve Yaban Hayatı*, 2005.